

Eesti ja Ukraina geograafia ainekavade võrdlus põhikoolis

UA ainekavas:

6. klassi geograafia (**Üldine geograafia**) on õppeaine esimene kursus. Kursuse kava on arvestatud 70 tunnile (2 tundi nädalas).

7. klassi geograafia (**Mandrid ja ookeanid**) on jätk 6. klassis läbitud geograafiakursusele ning põhineb selle materjalil. Sarnaselt 6. klassile on mandrite ja ookeanide geograafia õppimiseks ette nähtud 70 tundi (2 tundi nädalas).

8. klassi geograafia (**Ukraina maailmas: loodus ja rahvastik**). Kava on arvestatud 70 tunnile (2 tundi nädalas).

9. klassi geograafiaõpingutega (**Ukraina ja maailmamajandus**) lõpeb õpilaste geograafia haridus põhikoolis. Kursusele on eraldatud 52 tundi (1,5 tundi nädalas).

UA ainekavas pööratakse tähelepanu üldpädevuste kujundamisele (suhtlemine riigikeeles ja võõrkeeltes, matemaatikapädevus, info- ja digipädevus, elukestev õppimine, algatusvõime ja ettevõtlikkus, sotsiaal- ja kodanikupädevus, teadlikkus ja eneseväljendus kultuuri valdkonnas, ökoloogiline kirjaoskus ja tervislik eluviis). Õppekava läbivad teemad on lahti kirjutatud teemade juures. Iga teema juures on toodud teadmiste- väärtuste- ja praktiliste oskuste osa, praktilised tööd. Õpilased teevad õppeaastas ühe uurimistö. Töö teema valimiseks on toodud soovitusi ainekavas.

Eesti ainekava		UA ainekava		
Klass	Teema	Klass	Teema	Sisu
		6	Sissejuhatus	Geograafia kui teadus Maast, selle loodusest, rahvastikust, majandustegevusest, looduse ja inimkonna vastastikusest mõjust. Geograafia teadmiste tähtsus. Geograafia teabe peamised allikad elektroonilisel kujul või trükistena, nende tähtsus. Geograafia uurimismeetodid. Geograafiliste vaatluste läbiviimise iseärasused.
			Ettekujutus Maast vanal ajal	Ettekujutus Maa kujust. Maa kuju Eratosthenese ja Ptolemaiuse kaartidel.
			Uute maade avastamine ja ümbermaailmareisid	Viikingite merereisid. Marco Polo reisid. Mereteed leidmine Indiasse. Ameerika avastamine Christopher Columbase poolt. Esimene merereis ümber maailma Fernão de Magalhães'i juhtimisel. Austraalia ja Antarktika avastamine.
			Tänapäeva uurimused	Maa uurimine XX sajandil ja XXI sajandi algul.

7	Kaardiõpetus	6	Maa plaanil ja kaardil	
			Maastikul orienteerumine	Maastikul orienteerumise viisid. Suundade määramine territooriumil. Kompass. Asimuudi mõiste
			Maa kujutamise viisid	Maapinna kujutamine gloobusel, aerofotol, satelliidifotol, plaanil ja kaardil. Mõõtkava ja selle liigid. Plaani tingmärgid. Absoluutne ja suhteline kõrgus ja nende määramine samakõrgusjoonte ja kõrgusskaala abil. Kaardivõrk gloobusel ja geograafilisel kaardil. Geograafiliste koordinaatide mõiste. Geograafilise laiuse ja geograafilise pikkuse määramise reeglid. Oma asula geograafilised koordinaadid.
			Geograafilised koordinaadid	Kaardivõrk gloobusel ja kaardil. Geograafiliste koordinaatide mõiste. Geograafilise laiuse ja geograafilise pikkuse määramise põhimõtted. Oma asula geograafilised koordinaadid.
	Geoloogia	6	Litosfäär	Maa siseehitus. Litosfääri ehitus, selle omadused. Laamad, nende liikumise tagajärjed. Maakoore liikumised. Maavärinad. Vulkanism ja vulkaanid, geisrid. Maa seismilised võõndid. Protsessid, mis põhjustavad maapinna muutusi. Porsumine, tuule, voolava vee, põhjavee ja liustike töö. Mineraalid, kivimid. Maavarad ja nende tähtsus inimese elus ja tegevuses.
	Pinnamood	6	Litosfäär	Peamised maismaa pinnavormid, mäed ja tasandikud. Tasandike mitmekesisus ja kujunemine maismaal. Maailma suurimad tasandikud. Mägede mitmekesisus ja kujunemine maismaal. Maailma kõrgeimad ja pikimad mäed. Ookeani põhja pinnamood. Ookeani keskahelik – maailmamere kõrgeimad ja pikimad mäed. Maakera ainulaadsed pinnavormid, nende kaitsmine.
	Rahvastik	6	Maailma rahvastik ja selle paiknemine Maal	

			Maailma riigid	Pindalalt ja rahvaarvult kõige suuremad riigid. Ukraina naaberriigid maailma poliitilisel kaardil.
			Inimtegevuse mõju loodusele	Inimtegevuse mõju Maale. Maa ökosüsteemide muutused. Keskkonna saastamine ja keskkonnakaitse.
8	Kliima	6	Atmosfäär	<p>Atmosfääri ehitus, õhu omadused troposfääris.</p> <p>Õhutemperatuuri ööpäevane ja aastane kõikumine, selle kõikumise põhjused. Kliimakaart. Maa soojusvööndid. Õhutemperatuuri mõõtmise praktiline tähtsus.</p> <p>Õhurõhk, selle muutumise põhjused ja tagajärjed troposfääris. Õhurõhu mõõtmine. Tuul: tekke põhjused, suunad, tugevus, kiirus, nende määramine kaasaegsete seadmetega ja visuaalselt. Tuule teke.</p> <p>Vesi atmosfääris: aurustumine, õhuniiskus ja selle muutused.</p> <p>Pilved ja udu, nende tekke erinevused. Pilvede kuju, pilvisus.</p> <p>Pilvedest ja õhust langevad sademed, nende liigid, mõõtmine. Sademete kaart. Ilm, selle elemendid ja muutlikkus. Oma kodukoha iseloomulik ilm eri aastaegadel. Imateenistus, ilmaennustuse praktiline tähtsus. Kliima ja peamised kliimat kujundavad tegurid.</p> <p>Kliimavööndite kaart. Kliima muutumine. Inimese mõju atmosfäärile.</p>
	Veestik	6	Hüdrofäär	<p>Veevarud Maal, selle jaotumine hüdrofääri osade vahel. Maailmameri ja selle osad: ookeanid, mered, lahed, väinad. Ookeanide ja merede sügavuse määramine. Saared ookeanis.</p> <p>Maailmamere vete omadused.</p> <p>Vee liikumine maailmameres. Elu ookeanides ja meredes. Maailmamere vete rikkused. Ookean ja inimene.</p> <p>Maismaaveed – pinna- ja põhjaveed. Jõgi: jõesüsteem, jõgikond, jõeorg. Maailma pikimad, pindalalt suurimad vesikonnad ja kõrge veetasemega jõed. Kärestikud ja kosed.</p> <p>Jõgede toitumine, veerežiim. Järved, nende mitmekesisus, pindala, järvenõo päritolu.</p> <p>Maakera sügavaimad järved.</p> <p>Rabad, nende kujunemise ja leviku iseärasused.</p> <p>Tehisveekogud ja veejuhed: tiigid, veehoidlad, kanalid.</p> <p>Liustikud – mitmeaastased looduslikud jääkogumid. Liustike tekke ja leviku iseärasused.</p> <p>Igikelts – maa-alune jäätumine.</p>

				<p>Igikeltsa teke ja levimine. Põhjaveed, nende tekke- ja ringlemistingimused maakoos.</p> <p>Termaal- ja mineraalveed.</p> <p>Maismaavete tähtsus loodusele ja inimesele. Maailmamere- ja maismaavete kaitse.</p>
	Loodusvööndid	6 7	<p><i>UA ainekavas käsitletakse maailma mandreid ja ookeane.</i></p> <p>Sissejuhatus</p>	<p>Mandrid ja ookeanid geograafia uurimisobjektidena.</p> <p>Mandrite ja ookeanide suhe Maal.</p> <p>Mandrid ja maailmajaod.</p> <p>Geograafilise info allikad mandritest ja ookeanidest. Mandrite ja ookeanid kaartidel.</p>
			Maa kuju ja liikumine	Maa kuju. Maa liikumine, selle tagajärjed. Aastaaegade kujunemine.
			Mandrid ja ookeanid	<p>Mandrite ja ookeaninõgude tekkimine laamade liikumise tulemusel. Geoloogilised ajajärgud.</p> <p>Tektoonilised struktuurid: platvormid ja kurrutusladad. Peamiste reljeefivormide laienemise seaduspärasused mandritel ja ookeanides.</p> <p>Kliimat mõjutavad tegurid. Päikesekiirguse jaotus Maal. Aluspinna mõju kliimale.</p> <p>Õhutemperatuuri ja ookeanide pinnavee temperatuuri muutumise seaduspärasused.</p> <p>Õhumassid, nende omadused ja liikumine. Õhumasside üldine ringlemine. Kliimavöötmed ja kliimatüübid Maal. Sademete jaotuse seaduspärasused.</p> <p>Veemassid, nende omadused. Ookeanihoovused.</p> <p>Mandrite ja ookeanide ökosüsteemid. Laius- ja kõrgusvööndid.</p>
			Aafrika	<p>Geograafiline asend. Mandri uurimine ja hõlvamine.</p> <p>Tektooniline ehitus, pinnamood, maavarad. Kliima üldisloomustus. Kliimavööndid ja kliimatüübid.</p> <p>Maismaaveed. Veeressursside kasutamine.</p> <p>Loodusvööndid, nende paiknemise seaduspärasused.</p> <p>Stiihilised loodusnähtused. Ökoloogilised probleemid. Tuntuimad objektid, mis on kantud UNESCO looduspärandisse. Riigid.</p>
			Lõuna-Ameerika	<p>Geograafiline asend. Mandri avastamine ja hõlvamine. Tektoonilised struktuurid, reljeef, maavarad.</p> <p>Kliima üldisloomustus. Kliimavööndid ja kliimatüübid.</p> <p>Maismaaveed.</p> <p>Loodusvööndid. Andide vertikaalsed vööndid.</p>

			<p>Mandri looduse muutused inimtegevuse tulemusel. Ökoloogilised probleemid. Lõuna-Ameerika tuntuimad objektid, mis on kantud UNESCO looduspärandisse. Populatsioon. Riigid. Ukraina seosed Lõuna-Ameerika riikidega.</p>
		Austraalia	<p>Geograafiline asend. Mandri avastamine ja hõlvamine. Tektooniline ehitus, reljeef, maavarad. Kliima. Maismaaveed.</p> <p>Taimestiku ja loomastiku unikaalsus. Loodusvõõndid. Mandri looduse muutmine inimese poolt. Tuntuimad objektid Austraalias, mis on kantud UNESCO Maailma looduspärandisse. Populatsioon, selle koosseis ja paiknemine. Austraalia – kontinentriik. Ukraina ja Austraalia.</p>
		Üldandmed Antarktika ja Arktika kohta	<p>Geograafilise asendi kirjeldus. Arktika ja Antarktika uurimine. Ukraina eksperimentaaljaam "Akadeemik Vernadski ". Mandri rahvusvaheline staatus.</p>
		Antarktika loodus	<p>Tektooniline ehitus, pinnavormid, kliima, Antarktika taimestik. Loomastik. Loodusrikkused, nende kasutamine. Mandri ökoloogilised probleemid.</p>
		Põhja-Ameerika	<p>Geograafiline asend. Avastamise ja hõlvamise ajalugu. Tektooniline struktuur, pinnavormid, maavarad.</p> <p>Kliima üldiseloomustus. Kliimavõõndid ja kliimatüübid. Maismaaveekogud. Loodusvõõndid. Kõrgvõõndid mägedes. Inimese poolt põhjustatud muutused mandri looduses. Kaasaegsed ökoloogilised probleemid. Tuntuimad objektid, mis on kantud UNESCO Maailma looduspärandisse. Populatsioon. Riigid. Ukraina ja Põhja-Ameerika riigid.</p>
		Euraasia	<p>Geograafiline asend. Euraasia jaotus kaheks maailmajaoks. Mandri uurimise ja hõlvamine ajalugu.</p> <p>Tektooniline ehitus. Pinnavormid. Maavarad. Kliima üldiseloomustus. Kliimavõõndid ja kliimatüübid. Maismaaveed. Loodusvõõndid. Vertikaalsed võõndid. Inimtegevuse poolt põhjustatud muutused mandri looduses. Tuntuimad objektid, mis on kantud UNESCO Maailma looduspärandisse.</p> <p>Populatsioon. Suurimad riigid Euroopas ja Aasias. Ukraina seosed riikidega Euroopas ja Aasias.</p>
		Vaikne ookean	<p>Geograafiline asend. Saared Vaikses ookeanis, nende päritolu ja looduslik omapära. Pinnavormid. Kliima ja vesi. Orgaaniline maailm ja looduslikud ressursid. Ookeani looduskaitse. Ookeani mõju inimtegevusele lähimandritel.</p>

			Atlandi ookean	Geograafiline asend. Pinnavormid. Kliima ja vesi. Looduslikud ressursid, nende kasutamine. Ookeani looduskaitse. Ookeani mõju inimtegevusele lähimandritel.
			India ookean	Geograafiline asend. Pinnavormid. Kliima ja vesi. Looduslikud ressursid. Majandustegevus. Ookeani mõju inimtegevusele lähimandritel.
			Põhja-Jäämeri	Põhja-Jäämere geograafiline asend. Ookeani geograafiliste uuringute ajalugu. Pinnavormid. Kliima ja vesi. Jäärežiim ookeanis. Looduslikud ressursid. Ookeani mõju inimtegevusele lähimandritel.
			Mandrite ja ookeanide looduslike rikkuste kasutamine	Loodusrikkused mandritel ja ookeanides. Ressursside kasutamise tagajärjed. Loodusliku tasakaalu rikkumine. Inimtekkelised maastikud.
			Mandrite ja ookeanide ökoloogilised probleemid	Keskonna saastamine. Saastuse tüübid, peamised saasteallikad. Rahvusvaheline koostöö ökoloogiliste probleemide lahendamisel. Rahvusvahelised looduskaitse organisatsioonid.
9	Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia	8	Geograafiline kaart. Topograafilised kaardid.	Ukraina kujutamine kaartidel. Kaardid ja atlased. Riiklik atlas, digikaardid. Kaardid internetis. Geograafiaalne info ja kaasaeagsed navigatsioonisüsteemid. Kaartide elemendid, kartograafilised projektsioonid ja moonutuste tüübid geograafilistel kaartidel. Kaartide klassifitseerimine. Geograafiliste objektide ja nähtuste kujutamine kaartidel. Topograafiliste kaartide lugemine ja praktiline kasutamine.
			Ukraina Euroopa ja maailma poliitilisel kaardil. <i>Kõik järgnevad teemad on käsitletud UA ainekavas UA kontekstis ja võrdluses maailmaga.</i>	Maailma poliitiline kaart, selle elemendid. Geograafiline asend (füüsilis-geograafiline, majandusgeograafiline, poliitilis-geograafiline.) Ukraina riiklik territoorium. Riigipiirid, territooriumi pindala, äärmuspunktid, geograafilised keskused ja Euroopa.

			Ukraina administratiiv-territoriaalne jaotus	Ukraina territooriumi piiride muutused alates XX saj. Kaasaegse administratiiv-territoriaalse jaotuse omapära, selle probleemid ja lahendamise viisid.
			Ajavööndid Ukrainas	Ajavööndid. Kohalik aeg. Vööndiaeg. Suveaeg. Ukraina aeg.
			Pinnamood, tektooniline ja geoloogiline ehitus, mineraalressursid. Muld ja pinnaseressursid.	Pinnavormid. Madalike, kõrgustike, mägede, jõeorgude paiknemine. Maa geoloogiline ajalugu. Geoloogiline ajaskaala. Geoloogilised ajajärgud. Kaart "Tektooniline ehitus". Peamised tektoonilised struktuurid. Pinnamoe seos tektooniliste struktuuridega. Geoloogiline ehitus. Neotektoonilised liikumised. Geoloogilise ehituse ja tektoonika toime inimtegevusele. Pinnamoe kujunemine. Pinnamoodi moodustavad tegurid ja protsessid. Pinnamoe tüübid päritolu järgi. Pinnamood ja inimtegevus. Maavarad Ukrainas, nende klassifitseerimine kasutuse alusel, leviku seaduspärasused. Fossiilsed maavarad. Toimivad ja perspektiivsed basseinid ja rajoonid söe, nafta, maagaasi, turba ammutamiseks. Maagid: ladestuse ja ammutamise basseinid, rajoonid, kus leidub. Mineraalveed ja mudad. Maavarade säästliku kasutamise probleemid. Oma asukoha geoloogilise ehituse, pinnamoe ja maavarade omapära.
	Euroopa ja Eesti kliima	8	Kliima ja kliimaressursid	Kliimat kujundavad tegurid: päikeseenergia, õhu ringlemine, aluspind, nende omavaheline toime. Päikesekiirguse jaotus maapinnal. Õhumassid, mis mõjutavad Ukraina territooriumi. Atmosfäärifronid, tsüklonid ja antitsüklonid. Kliimanäitajad: temperatuur, õhuniiskus, sademed ja nende jaotus Ukraina territooriumil. Aasta- ja hooajalised kliimamuutused. Kliimakaart. Regionaalsed kliimaerinevused. Kliimaressursid. Hooajalised ilmingimused ja ilmingud. Ebasoodsad ilma-kliima ilmingud. Meteoroloogiline teenistus. Ilmaprognoos sünoptilise kaardi andmete järgi, rahvalike märkide järgi. Ilma-kliima tingimuste mõju inimeste majandustegevusele ja tervisele. Atmosfääriõhu kaitse. Kliima oma asukohas.
	Euroopa ja Eesti veestik	8	Maismaaveekogud ja veeresursid	Maismaaveekogud. Pinnaveed. Jões. Jõetasandiku ehitus. Peamised jõgikonnad ja -süsteemid. Pinnamoe mõju jõgedele. Hoovused. Langus, kalle jõgedes. Kliima mõju jõgede moodustumisele. Jõgede toitumine ja veerežiim, jõevõrgu tihedus. Jõe äravool. Järved, nende tüübid. Sood, nende tüübid ja levik, soostumise põhjused. Veehoidlad ja kanalid. Pinnaveed. Peamised arteesiabasseinid. Veeresursid Ukrainas, nende säästlik kasutus ja kaitse. Maismaaveekogud oma asukohas.
		8	Taimestik	Taimestiku mitmekesisus. Taimkatte leviku seaduspärasused Ukrainas.

				Taimenkooslused. Ukraina Punane ja Roheline raamat. Taimed Ukrainas, nende kaitse. Taimestik oma asukohas.
		8	Loomastik	Loomastiku mitmekesisus. Loomastiku leviku seaduspärasused Ukrainas. Loomad Ukraina Punases raamatus. Inimtegevuse mõju loomastikule. Loomad Ukrainas, meetmed nende kaitseks. Loomastik oma asukohas.
		8	Ukraina maastikud. Loodusrikkuste kasutamine	Maastik kui ruumilis-terviklik süsteem. Kaart "Ukraina maastikud ". Looduslike maastike rajoneerimine, nende kajastus kaartidel. Inimtekkelised maastikud. Lauskmaade maastikud, nende mitmekesisus. Loodusvööndid Ukrainas: segametsad ja laialehelised metsad, metsastepp, stepp. Lauskmaa maastike kasutamine ja kaitse. Ukraina Karpaatide ja Krimmi mägede mägimaastikud, kõrguse suurenemisega kaasnevad muutused, kasutamine ja kaitse. Musta mere ja Aasovi mere looduslikud tingimused ja ressursid, nende säästliku kasutuse probleemid.
	Euroopa ja Eesti rahvastik	8	Demograafilised protsessid, maailma ja Ukraina rahvastiku soolis-vanuseline koosseis. Rahvastiku etniline koosseis. Rahvastiku religioosne koosseis. Rahvastiku tööhõive maailmas ja Ukrainas.	Rahvaarv maailmas ja Ukrainas. Tegurid, mis mõjuvad rahvaarvu, migratsioon. Maailma ja Ukraina rahvastiku soolis-vanuseline koosseis. Rahvastiku muutused maailmas ja Ukrainas. Regionaalsed erisused demograafilistes protsessides. Rahvastikupoliitika. Migratsiooni põhjused ja tüübid, peamisi suundi migratsioonivoogudes maailmas ja Ukrainas. Ukraina diaspora. Migratsioonipoliitika.
	Euroopa ja Eesti asustus	8	Asustus	Rahvastiku tihedus. Territoriaalsed erisused rahvastiku tiheduses maailmas ja Ukrainas. Linna ja maa-asustus. Kriteeriumid nende eristamiseks Ukrainas ja maailma riikides.

				<p>Linna- ja maarahvastik. Urbaniseerumine, selle põhjused. Linnastud. Megapolised. Maailmalinnad. Erinevusi urbaniseerumise tasemetes ja tempodes Ukrainas ja maailmas. Sub-urbaniseerumine. Petlik urbaniseerumine.</p>
Euroopa ja Eesti majandus	9	UKRAINA ja MAAILMAMAJANDUS		
		Rahvamajandus	<p>Rahvamajandus. Mõiste „majandusareng“ ja selle näitajad: sisemajanduse koguprodukt (SKP), SKP struktuur, inimarengu indeks. Riikide majandussektorite mudelid. Tootmise paiknemist mõjutavad tegurid.</p>	
		Maailmamajandus	<p>Maailmamajandus (maailma majandus), maailmaturg. Mõisted „majanduse spetsialiseerumine“, „rahvusvaheline tööjaotus“. Erinevad majandussüsteemid. Maailma riikide jaotamine majandusliku arengu taseme järgi, Ukraina koht selles. Maailmamajanduse paiknemine. Kaasaegsed tendentsid maailmamajanduse arengus. Globaliseerumine ja regionaalne majanduskoostöö. Hargmaised korporatsioonid ja nende mõju rahvusvahelise majanduse funktsioneerimisele. Rahvusvahelised majandusorganisatsioonid.</p>	
		Kaevandustööstus	<p>Maavarade klassifitseerimine kasutuse järgi. Riikide maavaradega varustatuse näitajaid. Sõe, nafta ja gaasi ammutamine. Sõe, nafta, maagaasi maardlate paiknemise peamised seaduspärasused. Kivisõe, nafta ja maagaasi suuremad basseimid maailmas, suurimad tootjad maailmas. Peamised ja perspektiivsed kivisõe, nafta, maagaasi ammutamise rajoonid Ukrainas. Kütusedefitsiidi katmise võimalused Ukrainas. Metallimaakide kaevandamine. Peamised seaduspärasused metallimaakide maardlate paigutuses. Riigid, kus kaevandatakse raua-, mangaanimaaki, värvilisi maake, haruldasi metalle ja väärismetalle. Raua- ja mangaanimaagi kaevandamise areng ja paiknemine Ukrainas. Värviliste metallide maagi maardlate töötlemine Ukrainas. Teist tüüpi loodusliku toorme kaevandamine Ukrainas ja maailma riikides. Kaevandustööstuse ettevõtted oma regioonis.</p>	
			Elektrienergia tootmine	<p>Elektroenergeetika tähtsus. Elektrijaamade tüübid, nende paiknemise peamised põhjused. Kütuse energeetiline bilanss.</p>

				<p>Elektroenergeetika Ukrainas. Suurimad HEJ, AEJ, SEJ, elektrienergia liinid LEP. Taastuv energiaallikate kasutamine. Elektroenergeetika ettevõtted oma regioonis. Elektroenergeetika maailmas. Elektrienergia suurimad riigid-tootjad ja tarbijad maailmas. Erinevusi elektrienergia tootmise struktuuris erinevat tüüpi elektrijaamades maailma maades.</p>
			Metallurgia	<p>Metallurgia tähtsus majanduses. Kaasaegsed malmi ja terase tootmise tehnoloogiad. Tegurid, mis mõjutavad musta metallurgia ettevõtete paiknemist. Värviline metallurgia. Vase, alumiiniumi, titaani sulatusettevõtete tehnoloogia omapära, paiknemist mõjutavad tegurid. Malmi, terase, valtsmetalli tootmine Ukrainas: domineerivad tehnoloogiad, ettevõtete paiknemist määravad tegurid, peamised keskused, Ukraina koht mustmetallide maailmaturul. Peamised keskused värviliste metallide tootmisel Ukrainas. Metallurgia maailmas. Suurimad mustmetallide riigid-tootjad ja tarbijad. Kaasaegsed malmi, terase, valtsmetalli tootmise paiknemise trendid. Suurimad värviliste metallide riigid-tootjad ja tarbijad maailmas.</p>
			Keemiatööstus	<p>Keemiatööstuse tehnoloogia omapära. Peamise keemiatööstuse toodangu, farmaatsiatoodangu, kummi- ja plastikesemete tootmise paiknemine Ukrainas. Peamised keemiatööstuse keskused ja nende paiknemist mõjutavad tegurid. Suurimad mineraalväetiste, polümeeride, ravimite tootjad riigid.</p>
			Puidu, paberi tootmine.	<p>Puidu ja paberi tootmine: tehnoloogia omapära ja ettevõtete paiknemist mõjutavad tegurid. Puidu ja paberi tootmine Ukrainas. Suurimad puidu ja paberi tootja-riigid maailmas.</p>
			Masinaehitus	<p>Masinaehituse roll kaasaegses maailmas. Ettevõtete mitmekesisus ja nende paiknemise tegurid. Spetsialiseerumine ja koopereerumine masinaehituses. Masinaehitus Ukrainas. Suurimad transpordivahendite, tööstusseadmete, põllumajandustehnika, olmeelektrotehnika ja elektroonikatootangu tootmise keskused. Masinaehituse ettevõtted oma regioonis. Masinaehitus maailmas. Seos regiooni, riigi majandusliku arengu taseme ja masinaehituse arengu taseme vahel. Suurimad lennukite, sõiduautode, merelaevade, tööpinkide, arvutite, robotika tootjad riigid.</p>
			Kangaste, rõivaste, jalanõude tootmine	<p>Tootmise omapära ja ettevõtete, mis toodavad erinevat tüüpi kangast, rõivast, naha-jalatsi toodangut, paiknemist määravad tegurid. Tekstiili, õmblus-, naha-, jalatsitootmise paiknemise keskused Ukrainas. Suurimad kangaste, rõivaste ja jalanõude riigid -tootjad ja eksportijad maailmaturul. Kodutööndus Ukrainas.</p>
	Euroopa ja Eesti põllumajandus	9	Põllumajandus.	<p>Põllumajandus, selle tähtsus kaasaegses maailmas. Agraarühiskond kaasaegses maailmas. Agraarsuhted. Põllumajandusharud.</p>

	ning toiduainetööstus		Toiduainete, jookide tootmine	<p>Looduslike tegurite roll põllumajandustootmise arengus ja paigutuses. Põllumajanduse maaga varustatus Ukrainas. Põllumajandusmaade struktuur Ukrainas. Teravilja ja tehniliste kultuuride tootmise paigutus Ukrainas, kartulikasvatus, juurviljakasvatus, kõrvitsaliste kasvatus, viinamarjakasvatus. Loomakasvatuse söödabaasi arendamine. Loomakasvatuse struktuur ja paigutus. Tsonaalne spetsialiseerumine põllumajanduses Ukrainas. Mägi- ja linnalähedased põllumajandusrajoonid. Põllumajandus oma regioonis. Põllumajandus maailmas. Peamiste teravilja ja tehniliste kultuuride ja loomakasvatuse tootmise paiknemine. Maailma põllumajanduse tsonaalsus. Suurimad põllumajandustoodangu riigid- tootjad ja eksportijad. Toiduaineid tootavad ettevõtete paiknemist määravad tegurid.</p> <p>Toiduainetööstus Ukrainas. Suhkruppeedi, oliivi, või, juustu, puuvilja- ja juurviljakonservide, kala, leivaküpsetuse, makaroni, jahu, kruubi, kondiitri, õlle, veiniproduktide, alkoholita jookide, mineraalvete ettevõtete tehnoloogiate omapära ja paiknemist mõjutavad tegurid. Toiduainete tootmine regioonis. Toiduainete tootmine maailmas: kaasaegsed trendid, globaliseerumise ja rahvuslike traditsioonide mõju tootmisele. Traditsiooniliste toiduainete tootmine maailma eri riikides.</p>
	Euroopa ja Eesti teenindus		Turism	<p>Turism riigi majanduse osana, selle tüübid. Turismi arengut mõjutavad tegurid regioonis, riikides.</p> <p>Turismi infrastruktuur.</p>
		9	Metsamajandus	<p>Peamised maailma metsavööndid. Metsaga varustatus. Metsamajandus Ukrainas.</p>
			Transport	<p>Transport, selle roll rahvamajanduses ja maailmamajanduses. Transpordi tüübid, nende eeliseid ja puudused. Transport Ukrainas. Raudteetransport – peamine transpordi tüüp Ukrainas.</p> <p>Tähtsaimad automagistraalid Ukrainas. Veeteed, kõige suuremad mere- ja jõesadamad Ukrainas.</p> <p>Õhustransport.</p> <p>Transpordisõlmed. Rahvusvahelised transpordikoridorid Ukraina territooriumil. Maailma transport. Riigid, millel on kõrge raudteede ja autoteede arengutase. Kõige suuremad meresadamad, nende mõju tööstuse paiknemisele. Suurimad laevatatavad jõed maailmas. Kõige suuremad lennujaamad maailmas. Rahvusvahelised transpordikoridorid.</p>
			Kaubandus	<p>Kaubandus teenuste tüübina. Kaubanduse vormid. Väliskaubanduse näitajad. Kaubandus Ukrainas. Kaupade ja teenuste ekspordi ja impordi mahud ja struktuur. Jaekaubanduse tegurid asustatud punktides, regioonides.</p>

			Kaupade ja teenuste maailmaturg. Väliskaubanduse peamisi suundi. WTO. Vabakaubanduse regionaalsed tsoonid (NAFTA, ASEAN jm).
		Teadustegevus. Haridus. Tervisekaitse.	Teaduse ja hariduse roll ühiskonnas. Teaduse ja haridustegevus kui majandustegevuse tüüp. Tehnopolised, tehnopargid. Kõige tuntumad teaduskeskused maailmas ja Ukrainas. Tervisekaitse. Kõige tuntumad tervisekaitse keskused Ukrainas ja maailmas.
		Finantsteenused. Programmeerimine.	Finantsteenused. Maailma pangandus ja finantstegevuse keskused. Globaliseerumise mõju finantsasutuste paiknemisele. Riigi offshore'id. Finantsasutuste paiknemise omapära Ukrainas. Allhange, selle eelised ja puudused. Innovatsiooni tehnoloogiate allhange (IT outsourcing). Programmeerimine, konsulteerimine ja nendega seotud tegevused. Juhtivad riigid maailmaturul programmeerimise alal.
		Inimkonna globaalsed probleemid	Globaalprobleemide mõiste, nende tekkimise põhjused. Sõja ja rahu probleemid. Terrorism. Ökoloogilised probleemid. Tooraine ja energeetilised probleemid. Toiduprobleem. Arenguriikide mahajäämuse ületamise probleemid. Globaalsete probleemide omavahelised seosed. Maailma üldsuse ja rahvusvaheliste organisatsioonide roll nende lahendamisel. Jätkusuutlik areng – inimkonna strateegia XXI saj.